

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XII Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Prusinowska

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2021 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa O. H. i J. H. (1) reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową T. H.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o zapłatę

1. **Zasądza od pozwanego na rzecz powódki O. H. kwotę 164 562,50 zł (sto sześćdziesiąt cztery tysiące pięćset sześćdziesiąt dwa złote 50/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 kwietnia 2019 r. do dnia zapłaty.**
2. **Zasądza od pozwanego na rzecz powódki O. H. kwotę 65 000 zł (sześćdziesiąt pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 kwietnia 2019r. do dnia zapłaty.**
3. **Zasądza od pozwanego na rzecz powódki O. H. kwotę 11 479 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu oraz kwotę 10 817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,**
4. **Zasądza od pozwanego na rzecz powoda J. H. (1) kwotę 164 562,50 zł (sto sześćdziesiąt cztery tysiące pięćset sześćdziesiąt dwa złote 50/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 kwietnia 2019 r. do dnia zapłaty.**
5. **Zasądza od pozwanego na rzecz powoda J. H. (1) kwotę 65 000 zł (sześćdziesiąt pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 kwietnia 2019r. do dnia zapłaty.**
6. **Zasądza od pozwanego na rzecz powoda J. H. (1) kwotę 11 479 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu oraz kwotę 10 817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

SSO Maria Prusinowska

Sygn. akt XII C 1016/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 lipca 2019 r. powodowie małoletnia O. H. oraz małoletni J. H. (1), reprezentowani przez przedstawicielkę ustawową T. H., wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W.: 1. tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią matki kwot:

- a) na rzecz małoletniej O. H. 164 562,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 9 kwietnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) na rzecz małoletniego J. H. (1) 164 562,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 9 kwietnia 2019 r. do dnia zapłaty,

2. tytułem stosownego odszkodowania na skutek pogorszenia się sytuacji życiowej w związku ze śmiercią matki kwot:

a) na rzecz małoletniej O. H. 65 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 9 kwietnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) na rzecz małoletniego J. H. (1) 65 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 9 kwietnia 2019 r. do dnia zapłaty,

3. o zasądzenie na rzecz małoletnich powodów O. H. i J. H. (1) od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie po 10 800 zł.

Uzasadniając powództwo powodowie wskazali, że w dniu 27 czerwca 2018 r. miał miejsce wypadek komunikacyjny, w wyniku którego zginęło małżeństwo E. i D. H. – rodzice małoletnich powodów. Wypadek miał miejsce w Niemczech na autostradzie (...) niedaleko węzła H.-O. obok miejscowości L. ok. godz. 17:50. Według notatki policji wstępne ustalenia okoliczności wypadku wskazują, że w miejscu tym odbywały się prace remontowe na autostradzie i obowiązywało ograniczenie prędkości do 80km/h. Ciągnik siodłowy marki D. (...) o nr rej. (...) 510 (DE) z naczepą marki S. o nr rej. (...) 511 (DE), oba pojazdy z niemieckimi nr rejestracyjnymi, poruszał się prawym z trzech pasów ruchu. Ze względu na korek kierujący zespołem pojazdów P. H. zwolnił stopniowo, jak wynika z tachografu, do prędkości marszowej włączając światła ostrzegawcze. Za nim nadjechał tym samym pasem ruchu zespół pojazdów złożony z samochodu dostawczego marki P. (...) nr rej. (...) przystosowany do przewożenia pojazdów oraz podpiętą przyczepą marki W. o nr rej. (...) do przewożenia pojazdów, którym kierował D. H.. Wraz z nim jako pasażerka podróżowała żona E. H.. Samochód dostawczy przewoził jeden używany samochód osobowy marki B., na przyczepie był przewożony drugi używany samochód osobowy marki B.. D. H. zbyt późno dostrzegł zespół pojazdów i z dużą siłą niemalże bez hamowania najechał na tył naczepy. Kabina samochodu P. (...) wbiła się głęboko w tył naczepy i została zmiażdżona. Oboje jadący w niej małżonkowie D. i E. H. zginęli na miejscu. Zamocowany na przyczepie samochód B. zerwał się z mocowania i zsunął do przodu wbijając się pod samochód B. stojący na skrzyni ładunkowej samochodu dostawczego P. (...). W sprawie zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze. Prokuratura w H. postanowieniem z dnia 9 lipca 2018 r. umorzyła postępowanie uznając D. H. winnym spowodowania wypadku. Prokuratura niemiecka nie stwierdziła znamion czynu zabronionego po stronie obwinionego niemieckiego kierującego zespołem pojazdów P. H.. Nie stwierdzono przyczynienia się zmarłej weli H. do powstania bądź zwiększenia przedmiotowej szkody. W dniu 1 sierpnia 2018 r. postanowieniem Sądu Rejonowego w S., III Wydział Rodzinny i Nieletnich w trybie natychmiastowym, a następnie wyrokiem z dnia 14 grudnia 2018 r. Sądu Rejonowego w S., III Wydział Rodzinny i Nieletnich ustanowiono dla małoletnich powodów dziadków T. i J. H. (2) rodziną zastępczą. Dnia 6 grudnia 2018 r. dokonano zgłoszenia szkody pozwanemu z Obowiązkowego Ubezpieczenia OC samochodu ciężarowego marki P. (...) nr rej. (...), nr polisy (...). Na mocy decyzji z dnia 23 stycznia 2019 r. pozwany zajął stanowisko w sprawie i wypłacił na rzecz małoletnich powodów kwoty po 35 437,50 zł tytułem zadośćuczynienia. Natomiast, na mocy decyzji z dnia 8 kwietnia 2019 r. przyznane zostało na rzecz małoletnich powodów odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej w wysokości po 15 000 zł. Łącznie na rzecz powodów w toku postępowania likwidacyjnego wypłacone zostały kwoty po 50 437,50 zł. Dalszych wypłat w sprawie pozwany odmówił. Małoletni powodowie w toku przedmiotowego postępowania dochodzą na swoją rzecz kwot w łącznej wysokości po 200 000 zł tytułem zadośćuczynienia i po 80 000 zł tytułem stosownego odszkodowania. Zmarłą E. H., jako matkę oraz małoletnich powodów łączyła bardzo silna więź emocjonalna. Do dziś nie mogą oni pogodzić się ze śmiercią najbliższej im osoby w ich życiu. Obecne życie powodów jest pełne bólu, tragedii i rozpacz. Syn zmarłej J. H. (1) oraz córka O. H., w jednym wypadku utracili oboje rodziców E. i D. H.. Rodzeństwo po utracie rodziców odczuwa kompletną pustkę oraz bezsilność, zostali pozbawieni wzrastania w pełnej rodzinie otoczeni wsparciem i oddaniem rodziców. Od urodzenia mieszkali oni z rodzicami. Spędzali z nimi bardzo dużo czasu. W chwili wypadku rodziców małoletnia O. miała 10 lat, natomiast małoletni J. miał zaledwie 2 lata. Matka powodów w chwili śmierci była osobą młodą, miała 33 lata. Córka zmarłych, O. do dnia dzisiejszego korzysta z pomocy Poradni Psychologicznej. Nie jest w stanie samodzielnie poradzić sobie z utratą obojga rodziców.

Zaczęła ona mieć problemy w szkole, trudności w nauce, ciężiej jest się jej skupić i skoncentrować. Dzieci obecnie zamieszkują z dziadkami, często odwiedzając grób matki i ojca. Małoletnim powodom bardzo brakuje rodziców, często o nich pytają, odczuwają tęsknotę i pustkę. Przed dniem wypadku zmarli rodzice małoletnich powodów wraz z dziećmi zamieszkiwali wspólnie u rodziców D. H., tj. T. i J. H. (2), którzy obecnie przejęli prawną i faktyczną opiekę na małoletnimi. Zmarli w minionych latach pracowali uzyskując dochody, które przeznaczali na utrzymanie siebie oraz dzieci, a także dokładając się do wspólnego gospodarstwa domowego z obecnymi przedstawicielami małoletnich powodów. E. H. posiadała wykształcenie średnie, była zatrudniona w oparciu o umowę o pracę na stanowisku sprzedawcy w miejscowości P.. Z kolei, na 1,5 roku przed przedmiotowym wypadkiem zmarła E. H. rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej. Natomiast, D. H. posiadał wykształcenie zawodowe – elektryk samochodowy. Zawodowo zajmował się on handlem samochodami. Przez minione lata pracował on w szarej strefie i nie można wskazać jego dochodów, na 1,5 roku przed wypadkiem razem z żoną rozpoczął prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Cała rodzina prowadząc wspólne gospodarstwo domowe, wspólnie płaciła również stałe rachunki za prąd, wodę i gaz. Wszyscy mieli ze sobą bardzo dobry kontakt, wspierali się, spędzali wspólnie święta oraz organizowali i przeżywali wydarzenia okolicznościowe. Po śmierci matki małoletnich powodów wszyscy korzystali z pomocy psychologa oraz psychiatry. Zmarli rodzice oprócz stałych miesięcznych wydatków na dom i media pokrywali także wydatki związane z wychowaniem i utrzymaniem małoletnich powodów takiej jak zakup żywienia, ubrań, lekarstw w przypadku choroby, wyprawki szkolnej dla małoletniej O.. Obecnie cały ciężar wychowania małoletnich spadł na dziadków, którzy przejęli rolę opiekunów prawnych małoletnich. Sytuacja finansowa rodziny wobec śmierci rodziców dzieci uległa znacznemu pogorszeniu. Babcia małoletnich powodów T. H. przebywa obecnie na emeryturze i otrzymuje z tego tytułu miesięcznie 1 650 zł netto. Z kolei ich dziadek J. H. (2) otrzymuje rentę w wysokości 1 390 zł netto miesięcznie, a także dodatkowo dochód z umowy o pracę w wysokości 2 700 zł netto miesięcznie. Małoletnie dzieci otrzymują rentę rodzinną po śmierci rodziców w wysokości 778,07 zł netto oraz dodatek dla sierot w wysokości 417,27 zł netto, a także świadczenie 500+ oraz zasiłek dla rodziny zastępczej w wysokości 690 zł netto miesięcznie. Przed wypadkiem rodzina mogła liczyć na wsparcie finansowe rodziców małoletnich, obecnie jest to niemożliwe, małoletni zostali pozbawieni wsparcia rodziców, zarówno finansowego, jak i mentalnego. W odniesieniu do małoletniej O. H., z uwagi na jej wiek (10 lat w chwili śmierci rodziców) w dniu 13 listopada 2018 r. sporządzona została opinia nr (...) Poradni P.-Pedagogicznej w sprawie dostosowań wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych małoletniej. W badaniu psychologicznym stwierdzono niższy niż przeciętny poziom rozwoju intelektualnego. Nieharmonijny rozwój funkcji poznawczych. Małoletnia może mieć trudności z przetwarzaniem informacji i zapamiętywaniem ich na dłużej. U małoletniej stwierdzono także występowanie cech nadpobudliwości psychoruchowej jak impulsywność, nadaktywność ruchowa, niska odporność na dystraktory wewnętrzne i zewnętrzne, szybka męczliwość psychiczna oraz pobudzenie w sferze emocjonalnej. Małoletnia jest mało pewna siebie i swoich umiejętności. Cechy nadpobudliwości psychoruchowej mogą być nasilone w wyniku aktualnie przeżywanej żałoby dziecka (k. 1-6 akt). Pismem z dnia 8 listopada 2019 r., stanowiącym odpowiedź na pozew, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości zarówno w stosunku do małoletniej O. H., jak i małoletniego J. H. (1). Ponadto, strona pozwana wniosła o zasądzenie od małoletnich powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów niniejszego postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Uzasadniając powyższe pozwany wskazał, że przyjął on co do zasady odpowiedzialność za szkodę powstałą w dniu 27 czerwca 2018 r., w wyniku której śmierć ponieśli rodzice małoletnich powodów, tj. E. i D. H.. Z tego powodu dzieci zmarłych otrzymały od pozwanego ubezpieczyciela kwoty po 35 437,50 zł z tytułu zadośćuczynienia oraz kwoty po 15 000 zł z tytułu stosownego odszkodowania za pogorszenie się ich sytuacji życiowej. Sporna pomiędzy stronami pozostaje zatem wysokość należnego małoletnim powodom zadośćuczynienia oraz stosownego odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej. Pozwany wyraził współczucie wobec sytuacji małoletnich powodów, którzy niewątpliwie doznali ogromnej krzywdy. Jednakże pochylając się z troską nad ich sytuacją należy jednak zachować trzeźwość osądu. Zawsze w takim przypadku należy mieć na względzie indywidualną sytuację poszkodowanego oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. W przekonaniu pozwanego, powodowie nie wykazali, aby rozmiar cierpienia oraz zakres zmian, jakie zaszły po śmierci E. H. uzasadniały dopłatę dalszych kwot tytułem zadośćuczynienia we wskazanych w pozwie wysokościach. Strona pozwana wskazała, iż z pewnością odczucia towarzyszące powodom po śmierci matki są przykre, bolesne, co jest normalne dla większości osób spokrewnionych z osobą tragicznie zmarłą. Jednakże nie

jest to wystarczająca przesłanka do przyznania na rzecz każdego z powodów zadośćuczynienia w dochodzonych, tak wysokich kwotach. Stosunkowo częstym następstwem w takich sytuacjach jest uraz psychiczny, pogłębiony zapewne z uwagi na bliskie relacje ze zmarłym. Należy jednak wziąć pod uwagę, że praktycznie z każdym wypadkiem komunikacyjnym, a z pewnością takim, w wyniku którego śmierć poniosła osoba najbliższa, wiąże się jakiś uraz psychiczny. Z reguły z czasem ulega on złagodzeniu. Powodowie w dalszym ciągu tworzą rodzinę, która będzie mogła się wspierać, każdy ma dla kogo żyć. Według pozwanego kwoty jakie zostały małoletnim powodom wypłacone z tytułu zadośćuczynienia są w pełni adekwatne do doznanej krzywdy w związku ze śmiercią matki E. H.. W odniesieniu do stosownego odszkodowania, pozwany również stoi na stanowisku, iż zostało ono przez powodów niewykazane a dodatkowo również zawyżone. Celem powyższego odszkodowania ma być zrekompensowanie rzeczywistego, znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków, nie może być ono natomiast źródłem wzbogacenia się tych osób. Warto zauważyć, iż świadczenie tytułem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej nie ma na celu zapewnić powodom utrzymania, a jedynie pomóc w początkowej fazie porządkowania spraw finansowych po śmierci bliskiej osoby. Pozwany wskazał także uwagę na to, jakie dochody osiągała E. H.. W roku 2017 z działalności gospodarczej osiągnęła ona stratę w wysokości 12 707,16 zł, a ze stosunku pracy dochód w wysokości 12 333,81 zł. Globalnie jej przychód wyniósł 147 458,12 zł, a koszty 147 831,47 zł. Wygenerowała zatem ona stratę. Pozwany nie sugeruje jakoby sytuacja materialna powodów nie uległa zmianie po śmierci E. H. lub uległa poprawie. W ocenie pozwanego jednak nie można mówić o znacznym pogorszeniu się tej sytuacji materialnej. Końcowo pozwany wskazał również, iż w ramach odszkodowania za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej należy uwzględnić także kwoty odszkodowania w związku ze śmiercią osoby najbliższej wypłacone z innych tytułów. Dlatego też pozwany stoi na stanowisku, że roszczenie powodów o zasądzenie na ich rzecz stosownego odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w dochodzonej wysokości jest nieudowodnione, a nadto bezzasadne. W zakresie odsetek pozwany wskazał, że w jego ocenie ich ewentualne zasądzenie powinno nastąpić od dnia wyrokowania, inny sposób ich naliczania byłby rozstrzygnięciem wadliwym (k. 109-113 akt). Pismem z dnia 21 grudnia 2020 r. powodowie sprecyzowali jakie świadczenia obecnie otrzymują w skali miesiąca lub otrzymali z tytułu śmierci obojga rodziców. Na powyższe składają się:

- renta rodzinna po rodzicach w wysokości po 1 092,31 zł,
- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dzieci z tytułu pozostawania rodziną zastępczą w wysokości ok. 1 000 zł,
- świadczenie 500+ (łącznie 1 000 zł).

Po śmierci matki małoletni powodowie otrzymali także jednorazowe odszkodowanie w łącznej kwocie 98 580 zł (k. 199-202 akt). Strony procesu poinformowały również, iż nie wypracowały porozumienia na drodze ugodowego zakończenia niniejszej sprawy i do zawarcia ugody nie dojdzie (k. 183, 185 akt) Na rozprawie z dnia 16 lipca 2020 r. oraz z dnia 3 grudnia 2020 r. Sąd przesłuchał zawnioskowanych w sprawie świadków oraz przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów (k. 176-177, 195-196 akt). Pismami z dnia 29 listopada 2019 r., 25 stycznia 2021 r. i 21 stycznia 2021 r. strony podtrzymywały swoje stanowiska procesowe aż do zakończenia niniejszego postępowania (k. 123-125, 214, 216-224 akt). Postanowieniem z dnia 18 lutego 2021 r. Sąd na posiedzeniu niejawnym zamknął rozprawę w niniejszej sprawie (k. 226 akt).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Małoletnia O. H. oraz małoletni J. H. (1) to dzieci tragicznie zmarłych 27 czerwca 2018 r. E. i D. H.. W dniu wypadku rodziców mieli oni kolejno 10 lat i 2 lata. Rodzina wspólnie zamieszkiwała razem z teściami E. H., tj. T. i J. H. (2) w jednorodzinny domu w miejscowości P.. Małżeństwo wraz z dziećmi zajmowali górną część domu. Wszyscy stanowili zgodną kochającą się rodzinę, która wspólnie prowadziła swoje gospodarstwo domowe m.in. poprzez wspólne regulowanie opłat związanych z eksploatacją domu (gaz, prąd, woda itp.).

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu E. H. (k. 14 akt), odpis skrócony aktu zgonu D. H. (k. 15 akt), odpis skrócony aktu urodzenia małoletniej powódki O. H. (k. 16 akt), odpis skrócony aktu urodzenia małoletniego powoda J. H. (1)

(k. 17 akt), odpis skrócony aktu małżeństwa zmarłych E. i D. H. (k. 34 akt), zeznania świadków A. H. i M. H. (k. 176-177 akt), zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów T. H. i J. H. (2) (k. 195-196 akt);

Pozwany jest osobą prawną, której głównym przedmiotem działalności są, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności, pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe.

Dowód: odpis KRS pozwanego (k. 116-118 akt);

W dniu 27 czerwca 2018 r. miał miejsce wypadek komunikacyjny, w wyniku którego zginęło małżeństwo E. i D. H. – rodzice małoletnich powodów. Wypadek miał miejsce w Niemczech na autostradzie (...) niedaleko węzła H.-O. obok miejscowości L. ok. godz. 17:50. Według notatki policji wstępne ustalenia okoliczności wypadku wskazują, że w miejscu tym odbywały się prace remontowe na autostradzie i obowiązywało ograniczenie prędkości do 80km/h. Ciągnik siodłowy marki D. (...) o nr rej. (...) 510 (DE) z naczepą marki S. o nr rej. (...) 511 (DE), oba pojazdy z niemieckimi nr rejestracyjnymi, poruszał się prawym z trzech pasów ruchu. Ze względu na korek kierujący zespołem pojazdów P. H. zwolnił stopniowo, jak wynika z tachografu, do prędkości marszowej włączycywszy światła ostrzegawcze. Za nim nadjechał tym samym pasem ruchu zespół pojazdów złożony z samochodu dostawczego marki P. (...) nr rej. (...) przystosowany do przewożenia pojazdów oraz podpiętą przyczepą marki W. o nr rej. (...) do przewożenia pojazdów, którym kierował D. H.. Wraz z nim jako pasażerka podróżowała żona E. H.. Samochód dostawczy przewoził jeden używany samochód osobowy marki B., na przyczepie był przewożony drugi używany samochód osobowy marki B.. D. H. zbyt późno dostrzegł zespół pojazdów i z dużą siłą niemalże bez hamowania najechał na tył naczepy. Kabina samochodu P. (...) wbiła się głęboko w tył naczepy i została zmiażdżona. Oboje jadący w niej małżonkowie D. i E. H. zginęli na miejscu. Zamocowany na przyczepie samochód B. zerwał się z mocowania i zsunął do przodu wbijając się pod samochód B. stojący na skrzyni ładunkowej samochodu dostawczego P. (...). W sprawie zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze. Prokuratura w H. postanowieniem z dnia 9 lipca 2018 r. umorzyła postępowanie uznając D. H. winnym spowodowania wypadku. Prokuratura niemiecka nie stwierdziła znamion czynu zabronionego po stronie obwinionego niemieckiego kierującego zespołem pojazdów P. H.. Nie stwierdzono przyczynienia się zmarłej weliny H. do powstania bądź zwiększenia przedmiotowej szkody.

Dowód: pismo z niemieckiej prokuratury z dnia 9 lipca 2018 r. (k. 29 akt), zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów T. i J. H. (2) (k. 195-196 akt);

Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy w S., III Wydział Rodzinny i Nieletnich w trybie natychmiastowym na czas trwania postępowania umieścił małoletnią O. H. oraz małoletniego J. H. (1) w spokrewnionej rodzinie zastępczej dziadków T. i J. H. (2). Nadto, upoważnił rodzinę zastępczą do podejmowani wszelkich decyzji związanych z edukacją i leczeniem małoletnich. Nadto, w trakcie postępowania dnia 12 sierpnia 2019 r. przedstawiciele ustawowi małoletnich powodów złożyli do Sądu Rejonowego w S., III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich wnioski o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem, a polegającej na wytoczeniu i popieraniu powództwa w niniejszej sprawie.

Dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w S., III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 1 sierpnia 2018 r., sygn. akt (...) (k. 30 akt), zaświadczenie Sądu Rejonowego w S., III Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 14 grudnia 2018 r. (k. 31 akt), wniosek z dnia 12 sierpnia 2019 r. o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem (k. 100 akt), zeznania świadków A. H. i M. H. (k. 176-177 akt), zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów T. i J. H. (2) (k. 195-196 akt);

Dnia 6 grudnia 2018 r. dokonano zgłoszenia szkody pozwanemu z Obowiązkowego Ubezpieczenia OC samochodu ciężarowego marki P. (...) nr rej. (...), nr polisy (...). Na mocy decyzji z dnia 23 stycznia 2019 r. pozwany zajął stanowisko w sprawie i wypłacił na rzecz małoletnich powodów kwoty po 35 437,50 zł tytułem zadośćuczynienia. Natomiast, na mocy decyzji z dnia 8 kwietnia 2019 r. przyznane zostało na rzecz małoletnich powodów odszkodowanie z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej w wysokości po 15 000 zł. Łącznie na rzecz powodów w toku postępowania likwidacyjnego wypłacone zostały kwoty po 50 437,50 zł. Dalszych wypłat w sprawie pozwany odmówił.

Dowód: zgłoszenie szkody osobowej z dnia 6 grudnia 2018 r. (k. 18-23 akt), decyzja pozwanego z dnia 23 stycznia 2019 r. (k. 24, 25 akt), decyzja pozwanego z dnia 8 kwietnia 2019 r. (k. 26, 27-28 akt), protokoły wywiadu w szkodzie osobowej z dnia 17 grudnia 2018 r. (k. 43-45, 46-47 akt), protokoły wywiadu w szkodzie osobowej z dnia 28 grudnia 2018 r. (k. 48-51, 52-54, 55-56, 57-59, 60-62, 63-65, 66-67 akt), ankieta informacyjna dotycząca więzi między osobą uprawnioną a osobą zmarłą (k. 68-69 akt), zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów T. i J. H. (2) (k. 195-196 akt);

Zmarłą E. H., jako matkę oraz małoletnich powodów łączyła bardzo silna więź emocjonalna. Do dziś nie mogą oni pogodzić się ze śmiercią najbliższej im osoby w ich życiu. Obecne życie powodów jest pełne bólu, tragedii i rozpacz. Syn zmarłej J. H. (1) oraz córka O. H., w jednym wypadku utracili oboje rodziców E. i D. H.. Rodzeństwo po utracie rodziców odczuwa kompletną pustkę oraz bezsilność, zostali pozbawieni wzrastania w pełnej rodzinie otoczeni wsparciem i oddaniem rodziców. Od urodzenia mieszkali oni z rodzicami. Spędzali z nimi bardzo dużo czasu. Matka powodów w chwili śmierci była osobą młodą, miała 33 lata, natomiast ojciec 36 lat. Córka zmarłych, małoletnia O., która obecnie ma 13 lat, uczęszcza do szkoły podstawowej w P., do dnia dzisiejszego korzysta z pomocy Poradni Psychologicznej. Nie jest w stanie samodzielnie poradzić sobie z utratą obojga rodziców. Zaczęła ona mieć problemy w szkole, trudności w nauce, ciężiej jest się jej skupić i skoncentrować. W sposób ciągły przeżywa ona żałobę po stracie rodziców, jej nastrój pozostaje nadal obniżony, ma ona duże trudności w funkcjonowaniu w grupie rówieśniczej. Odczuwa pustkę, smutek i niemoc, bardzo często wspomina rodziców, których regularnie wraz z bratem i dziadkami odwiedza na cmentarzu. W dniu 13 listopada 2018 r. sporządzona została opinia nr (...) Poradni P.-Pedagogicznej w sprawie dostosowań wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych małoletniej O.. W badaniu psychologicznym stwierdzono niższy niż przeciętny poziom rozwoju intelektualnego. Nieharmonijny rozwój funkcji poznawczych. Małoletnia może mieć trudności z przetwarzaniem informacji i zapamiętywaniem ich na dłużej. U małoletniej stwierdzono także występowanie cech nadpobudliwości psychoruchowej jak impulsywność, nadaktywność ruchowa, niska odporność na dystraktory wewnętrzne i zewnętrzne, szybka męczliwość psychiczna oraz pobudzenie w sferze emocjonalnej. Małoletnia jest mało pewna siebie i swoich umiejętności. Cechy nadpobudliwości psychoruchowej mogą być nasilone w wyniku aktualnie przeżywanej żałoby dziecka. Syn zmarłych, małoletni J. H. (1) ma obecnie 4 lata, uczęszczał on do żłobka (...) w P., a obecnie uczęszcza do przedszkola również w P., nadal pozostaje on w fazie przeżywania żałoby, choć ze względu na wiek nie był w stanie pojąć w pełni znaczenia wydarzeń jakie miały miejsce w dniu tragicznego wypadku jego rodziców. Nie pogodził się on z odejściem rodziców, nadal oczekuje on ich powrotu, przeżywa on nadal traumę. Małoletni wymaga czułości i bliskości ze strony opiekunów. Ze względu na wiek chłopiec nie przejawia objawów choroby sieroczej, dziadkowie są dla niego pierwszoplanowymi opiekunami. Po trudnym okresie adaptacji w placówce edukacyjnej chłopiec obecnie chętnie uczestniczy w zajęciach tam organizowanych. Małoletnie dzieci zmarłych E. i D. H., tj. O. H. oraz J. H. (1), bezpowrotnie utraciły możliwość dorastania w pełnej rodzinie pod opieką i ze wsparciem swoich rodziców. Nie będą one miały już okazji przeżywać wspólnie z rodzicami najważniejszych wydarzeń w swoich życiu, związanych zarówno ze swoją edukacją, jak i życiem osobistym, nie będą miały szansy spędzenia już wolnego z nimi czasu. Dzieci zostały również pozbawione wsparcia finansowego, które zapewniali im zmarli od ich narodzin. Dziadkowie pomimo, iż stanowią obecnie rodzinę zastępczą dla dzieci, ze względu na swój wiek i zdrowie nie są w stanie w pełni zapewnić im odpowiedniego przygotowania do dorosłego życia, pomimo tego, że są bardzo zaangażowani w ich wychowywanie i opiekę nad nimi.

Dowód: opinia nr (...) Poradni (...) z dnia 13 listopada 2018 r. (k. 32-34 akt), zaświadczenie psychologa klinicznego (k. 35 akt), opinia wychowawcy małoletniej O. H. z dnia 8 lutego 2019 r. (k. 36-37 akt), diagnoza psychofizyczna dziecka, tj. małoletniego J. H. (1) (k. 38-39 akt), opinia opiekuna o dziecku, tj. J. H. (1) (k. 40 akt), diagnoza psychofizyczna dziecka, tj. małoletniej O. H. (k. 41-42 akt), zaświadczenie nr 51/18 z dnia 22 listopada 2018 r. (k. 70 akt), zaświadczenie nr 50/18 z dnia 22 listopada 2018 r. (k. 71 akt), zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów T. i J. H. (2) (k. 195-196 akt);

Dzieci obecnie zamieszkują z dziadkami, często odwiedzając grób matki i ojca. Przed dniem wypadku zmarli rodzice małoletnich powodów wraz z dziećmi zamieszkiwali wspólnie u rodziców D. H., tj. T. i J. H. (2), którzy obecnie

przejęli prawną i faktyczną opiekę na małoletnimi. Zmarli w minionych latach pracowali uzyskując dochody, które przeznaczali na utrzymanie siebie oraz dzieci, a także dokładając się do wspólnego gospodarstwa domowego z obecnymi przedstawicielami małoletnich powodów. E. H. posiadała wykształcenie średnie, była zatrudniona w oparciu o umowę o pracę na stanowisku sprzedawcy w miejscowości P.. Z kolei, na 1,5 roku przed przedmiotowym wypadkiem zmarła E. H. rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej. Natomiast, D. H. posiadał wykształcenie zawodowe – elektryk samochodowy. Zawodowo zajmował się on handlem samochodami. Przez minione lata pracował on w szarej strefie i nie można wskazać jego dochodów, na 1,5 roku przed wypadkiem razem z żoną rozpoczął prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Cała rodzina prowadząc wspólne gospodarstwo domowe, razem płaciła również stałe rachunki za prąd, wodę i gaz. Wszyscy mieli ze sobą bardzo dobry kontakt, wspierali się, spędzali wspólnie święta oraz organizowali i przeżywali wydarzenia okolicznościowe. Po śmierci matki i ojca małoletnich powodów, wszyscy korzystali z pomocy psychologa oraz psychiatry. Zmarli rodzice oprócz stałych miesięcznych wydatków na dom i media pokrywali także wydatki związane z wychowaniem i utrzymaniem małoletnich powodów takiej jak zakup żywienia, ubrań, lekarstw w przypadku choroby, wyprawki szkolnej dla małoletniej O.. Obecnie cały ciężar wychowania małoletnich spadł na dziadków, którzy przejęli rolę opiekunów prawnych małoletnich. Sytuacja finansowa rodziny wobec śmierci rodziców dzieci uległa znacznemu pogorszeniu. Babcia małoletnich powodów T. H. przebywa obecnie na emeryturze i otrzymuje z tego tytułu miesięcznie 1 740 zł netto, a także dodatkowo pracuje na pół etatu, iż tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 1 200 zł netto miesięcznie. Z kolei ich dziadek J. H. (2) otrzymuje emeryturę w wysokości ok. 1 300 zł netto miesięcznie, a także dodatkowo dochód z umowy o pracę w wysokości 3 100 zł netto miesięcznie. Małoletnie dzieci otrzymują rentę rodzinną po śmierci rodziców wraz z dodatkiem dla sierot w łącznej wysokości po 1 092,31 zł netto miesięcznie, a także świadczenie 500+ (łącznie 1 000 zł) oraz zasiłek dla rodziny zastępczej w wysokości ok. 694 zł netto miesięcznie. Po śmierci matki małoletni powodowie otrzymali także jednorazowe świadczenie z ZUS za śmiertelny wypadek matki przy pracy w łącznej kwocie 98 580 zł. Wszystkie świadczenia cykliczne, które małoletnie dzieci obecnie otrzymują oraz otrzymały jednorazowo z ZUS oraz od pozwanego są umieszczone na oddzielnym koncie i służą zabezpieczeniu ich przyszłości. Dziadkowie na rzecz dzieci zakupili również mieszkanie, które obecnie jest wynajmowane. Przed wypadkiem rodzina mogła liczyć na wsparcie finansowe rodziców małoletnich, obecnie jest to niemożliwe, małoletni zostali pozbawieni ich wsparcia, zarówno finansowego, jak i mentalnego.

Dowód: świadectwo pracy zmarłej E. H. (k. 72-73 akt), zeznanie podatkowe PIT-36 małżonków E. i D. H. za 2017 r. (k. 74-76 akt), zeznanie podatkowe PIT/B za 2017 r. oraz PIT/O za 2017 r. (k. 77-79 akt), zeznanie podatkowe PIT-37 małżonków E. i D. H. za 2016 r. (k. 80-81 akt), zeznanie podatkowe PIT/O za 2016 r. (k. 82-83 akt), zeznanie podatkowe PIT-37 małżonków E. i D. H. za 2015 r. (k. 84-85 akt), zeznanie podatkowe PIT/O za 2015 r. (k. 86-87 akt), zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów T. i J. H. (2) (k. 195-196 akt);

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej jako dowody dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz w aktach szkody, których autentyczność ani prawdziwość nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a Sąd nie znalazł podstaw by to uczynić z urzędu. Podstawą ustalenia stanu faktycznego były również zeznania świadków, a także zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków A. H. oraz M. H., ciotki i wujka małoletnich powodów. Świadkowie Ci zgodnie z prawdą wskazali, iż dzieci bardzo ciężko przeżyły śmierć obojga rodziców. Szczególnie dotkliwie i ogromnie stresujące było to dla córki O., która z racji wieku (10 lat w chwili wypadku rodziców) miała większą zdolność do pojmowania sytuacji i okoliczności w jakiej się znalazła, niż jej młodszy brat J. (2 lata w chwili wypadku rodziców). W/w świadkowie potwierdzili, iż dziewczynka ma obecnie duże problemy w nauce, w szczególności w zakresie zapamiętywania nowych partii materiału oraz w skupieniu, które wcześniej nie występowały lub nie były tak silne i wyraźne jak teraz. To co dla Sądu było wysoce istotne, na co wskazywali świadkowie, to fakt, iż z uwagi na wiek, dziadkowie nie są w stanie w pełni dopilnować dzieci w zakresie ich nauczania, materiał dydaktyczny, w szczególności w odniesieniu do O. jest trudny dla babci i dziadka, którzy choć dokładają wszelkich starań często sami go nie rozumieją. Świadkowie podkreślili także, iż chłopiec pomimo, że jest dzieckiem młodszym od swojej siostry, również nie pogodził się ze śmiercią rodziców, na których ciągle czeka. Powyższe zeznania były spójne i logiczne, korespondowały z pozostałym

materiałem dowodowym przedłożonym w niniejszej sprawie. Świadkowie w zrozumieli sposób wyjaśnili trudną sytuację psychiczną oraz materialną w jakiej znaleźli się małoletni powodowie po stracie obojga rodziców. Ponadto, były nacechowane emocjami, pojawiły się łzy oraz smutek. Sąd również obdarzył w pełnym zakresie walorem prawdziwości zeznania przedstawicieli ustawowych małoletnich powodów, tj. T. H. oraz J. H. (2). Dziadkowie z dużą dozą szczegółowości opisali sytuację psychiczną dzieci bezpośrednio po wypadku oraz w chwili obecnej. Podobnie jak poprzedni świadkowie zaznaczyli, iż dzieci, a w szczególności małoletnia O. przeżywa silny stres oraz ogromną tęsknotę za rodzicami, z uwagi na wiek w jakim straciła rodziców ma większe rozeznanie co wiąże się ze śmiercią najbliższych jej osób. Zeznania dziadków potwierdziły także fakt, iż dziewczynka nie radzi sobie w nauce, ma problemy z koncentracją i panowaniem nad emocjami, ostatnio zaczęły jej towarzyszyć również napady agresji. Zarówno córka, jak i syn zmarłych E. i D. H. nie poradzi sobie z traumą po ich śmierci, żałoba ciągle trwa. Zeznania dziadków, stanowiących obecnie dla małoletnich powodów rodzinę zastępczą były spontaniczne i przedstawione w sposób chronologiczny oraz spójny, korespondowały ze sobą wzajemnie. Cechowało je także silne podłoże emocjonalne, pojawiły się łzy i smutek, co w kontekście przeżywanej tragedii i związanego z tym stresu oraz napięcia jest naturalną kolejną rzeczą. W związku z powyższym Sąd nie znalazł podstaw, by odmówić prawdziwości ich zeznaniom, pomimo, iż stanowią rodzinę generacyjną dla małoletnich powodów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Z uwagi na treść przepisu z art. 15 z.zs (2) ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, jeżeli w sprawie rozpoznawanej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone w całości, sąd może zamknąć rozprawę i wydać orzeczenie na posiedzeniu niejawnym po uprzednim odebraniu od stron lub uczestników postępowania stanowisk na piśmie, Sąd po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego w niniejszej sprawie, zamknął rozprawę i wydał orzeczenie na posiedzeniu niejawnym. Roszczenia małoletnich powodów okazały się zasadne tak co do zasady, jak i co do ich wysokości. Przede wszystkim wskazać należy, że pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności jako podmiotu ubezpieczającego sprawcę wypadku z dnia 27 czerwca 2018 r., w którym śmierć ponieśli E. i D. H.. Pozwany kwestionował natomiast wysokość dochodzonych pozwem roszczeń małoletnich powodów, tj. wysokość zadośćuczynienia za śmierć matki E. H. oraz wysokość stosownego odszkodowania za pogorszenie się sytuacji życiowej po śmierci matki E. H.. Pozwany do końca niniejszego procesu pozostawał na stanowisku, iż roszczenia powodów z powyższych tytułów zostały już dotychczas w pełni zaspokojone i są adekwatne do rozmiaru krzywdy i cierpień jakich doświadczyli. Z uwagi na fakt, iż sprawcą wypadku komunikacyjnego z dnia 27 czerwca 2018 r. był ojciec małoletnich powodów D. H., ich dzieci w niniejszym postępowaniu dochodziły roszczeń jedynie za śmierć matki. W myśl art. 805 § 1 k.c. przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę. Natomiast zgodnie z art. 822 k.c., przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo osoba, na rzecz której została zawarta umowa ubezpieczenia. Odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej regulują przepisy szczególne. W obecnie obowiązującym porządku prawnym aktem o charakterze legis specialis jest ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 392 ze zm.) - dalej jako u.u.o. Stosownie do treści art. 4 u.u.o., za ubezpieczenie obowiązkowe uznaje się ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, a zgodnie z art. 23 ust. 1 u.u.o., posiadacz pojazdu mechanicznego jest obowiązany zawrzeć umowę obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem posiadanego przez siebie pojazdu. Odszkodowanie z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia (tak art. 34 ust. 1 u.u.o.). Natomiast stosownie do art. 36 u.u.o.,

odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym. Podstawę prawną roszczenia małoletnich powodów z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i cierpienia stanowi przepis z art. 446 § 4 k.c. Stosownie do jego treści Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Funkcją zadośćuczynienia jest złagodzenie ujemnych doznań fizycznych i psychicznych wywołanych zdarzeniem stanowiącym podstawę faktyczną odpowiedzialności. Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę następuje w formie jednorazowej zapłaty sumy pieniężnej. Ustawodawca nie daje żadnych wskazówek co do sposobu określenia wysokości zadośćuczynienia, stanowi jedynie, że sąd może przyznać poszkodowanemu „odpowiednią sumę”. Zapis taki nadaje przyznaniu przez sąd zadośćuczynienia charakter fakultatywny, a wysokość przyznanego świadczenia pozostawia swobodzie uznania sędziego, który winien kierować się celami i charakterem zadośćuczynienia. Indywidualny charakter zadośćuczynienia przesądza o tym, że ostateczne ustalenie, jaka konkretna kwota jest "odpowiednia", z istoty swej, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, lecz nie może to być uznanie dowolne. Zawsze musi ono opierać się tak na całokształcie okoliczności sprawy, jak i na czytelnych kryteriach ocennych, rzetelnie wskazanych w treści uzasadnienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 września 2015 r., I ACa 344/15, LEX nr 1808663). W piśmiennictwie polskim jako obowiązującą uznaje się teorię kompensacyjną zadośćuczynienia, zgodnie z którą przyznana suma pieniężna ma stanowić przybliżony ekwiwalent za poniesioną przez pokrzywdzonego szkodę niemajątkową, powinna wynagradzać doznane przez pokrzywdzonego cierpienia fizyczne i psychiczne oraz utratę radości życia; ma mu wreszcie ułatwić przezwycięzenie ujemnych przeżyć. Dzięki temu zostaje przywrócona – choćby częściowo – równowaga, która została zachwiana wskutek zdarzenia wywołującego szkodę. (vide: Zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową, A. S., Oficyna (...)). W judykaturze podkreśla się, że istotne kryteria mające wpływ na wysokość zadośćuczynienia, to przede wszystkim stopień cierpienia fizycznych i psychicznych, ich intensywność, czas trwania, nieodwracalność następstw, rozmiar kalectwa i konsekwencje doznanego uszczerbku w życiu osobistym i społecznym (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 1 października 2015 r., I ACa 198/15, LEX nr 1808729). Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd w pełni podzielił stanowisko strony powodowej, uznał on za w pełni udowodnione i wykazane negatywne następstwa małoletnich dzieci tragicznie zmarłych E. i D. H.. Małoletni w dalszym ciągu odczuwają silny stres i napięcie związane z utratą najbliższych osób w ich życiu. Doświadczają oni obecnie znacznych trudności w życiu codziennym, które są bezpośrednio spowodowane wypadkiem komunikacyjnym z dnia 27 czerwca 2018 r. Pomimo upływu już dwóch lat, dzieci nadal przeżywają żalobę, nie uporały się z traumą po stracie rodziców. Małoletnia O. ma obecnie 13 lat, jest dzieckiem zdrowym (w chwili śmierci rodziców miała 10 lat), jest pod stałą opieką psychologa, nie radzi sobie z emocjami związanym z przeżywaniem żałoby po rodzicach, miewa napady agresji, którą wyładowuje na babci, która jako jej opiekun jest najbliższej. Dziewczynka ma również poważne problemy w nauce, nie pamięta wyuczonego materiału, nie może się skupić, jest nadpobudliwa. Wymaga ona stałego nadzoru i pomocy w odrabianiu lekcji, w których pomagają jej, w szczególności babcia oraz sąsiedzi i wujostwo. Z uwagi na to, że dziewczynka jest już w szóstej klasie podstawowej i materiał staje się z roku na rok coraz bardziej skomplikowany i trudny babcia nie potrafi jej już sama służyć pomocą w odrabianiu prac domowych. Dlatego też w edukację dziewczynki zaangażowana jest cała rodzina i najbliżsi sąsiedzi, którzy wspólnymi siłami starają się ją wspierać i tłumaczyć nowe rzeczy z jakimi spotyka się ona w szkole. Jej tęsknota, smutek i pustka po stracie rodziców obecnie bardzo się nasiliła. Często wspomina rodziców, tęskni za nimi; wszystkim emocjom towarzyszy jej bardzo często płacz. Dodatkowo dziewczynka, szczególnie bezpośrednio po stracie rodziców zmagala się także z docinkami i przykrymi zachowaniami dzieci w szkole, które wyśmiewały się z niej, że została sierotą i trafi do domu dziecka. Było to dodatkowe obciążenie psychiczne i fizyczne dla dziecka, obarczonego i tak ogromną już traumą w tak młodym wieku. Powyższe powodowało u niej bardzo często płacz oraz obniżenie nastroju, a także niechęć do chodzenia do szkoły. Dziewczynka dodatkowo wchodzi obecnie w okres dojrzewania, stąd też jej stan psychiczny i emocjonalny jest obciążony podwójnie. Małoletni J. ma obecnie 4 lata, jest dzieckiem zdrowym (w chwili śmierci rodziców miał ukończone 2 lata), pamięta rodziców, w szczególności matkę, wspomina ich do dnia dzisiejszego. Chłopiec nie uporał się z traumą po stracie rodziców nadal na nich czeka, ciągle o nich mówi, dopytuje kiedy wrócą do domu. Z uwagi na swój wiek nie był i nie jest w stanie w pełni pojąć znaczenia sytuacji i tego co się z nią wiąże. Przepracowanie straty rodziców jest jeszcze przed nim i będzie wraz z wiekiem się coraz bardziej ujawniać. Zdarzają się także sytuacje, iż na swojego wujka lub ciocię, z którymi również jak z dziadkami jest silnie emocjonalnie zżyty, mówi mama lub tata. Chłopiec z uwagi na wiek radzi sobie w przedszkolu dosyć dobrze, jest dzieckiem ruchliwym i odważnym. Zarówno O.,

jak i J. wymagają obecnie szczególnej opieki ze strony swoich opiekunów, dużej troski i wsparcia. Tęsknią za rodzicami, w dalszym ciągu odczuwają ich brak w swoim życiu, często odwiedzają ich na cmentarzu. Małoletni powodowie bezpowrotnie zostali pozbawieni możliwości dorastania w pełnej kochającej się rodzinie, gdzie mieliby zapewnione oparcie i miłość najbliższych w ich życiu osób. Nie będą mogli już ze swoimi rodzicami przeżywać najważniejszych etapów swojego życia, czy to obecnie dziecięcego, następnie młodzieńczego i wreszcie dorosłego. Nie będą one mogły dzielić się z rodzicami swoimi sukcesami jakie osiągnął w szkole, czy na studiach, nie będą mogły podzielić się swoimi rozterkami w ich życiu osobistym, które z biegiem lat będzie coraz bardziej się kształtowało. Małoletnie dzieci zostały również pozbawione możliwości spędzania wolnego czasu z rodzicami, który do chwili wypadku wspólnie organizowali sobie w bardzo ciekawy sposób poprzez liczne wycieczki w Polsce i zagranicą. Sąd miał na uwadze również to, iż pomimo, że sprawcą wypadku był ojciec małoletnich powodów D. H., to nie zmienia to faktu, że dzieci stały się całkowitymi sierotami. Ich opiekunami prawnymi zostali dziadkowie po stronie taty, którzy są osobami starszymi i z roku na rok tracą swe siły i zdrowie, jakich nie brakowało rodzicom dzieci, którzy byli młodzi (33 lata i 36 lat). Nie bez znaczenia w niniejszej sprawie pozostaje okoliczność tego, jak długo dziadkowie będą w stanie sprawować opiekę nad dorastającymi wnukami i jak długo ich wiedza i doświadczenie będzie im pozwalała na dostarczanie odpowiednich wzorców wychowawczych i z zakresu kształcenia (już dziś babcia ma trudności w pomocy małoletniej O. w nauce, gdzie dziewczynka jest jeszcze w szkole podstawowej, a przed nią wiele lat nauki). W związku z powyższym Sąd doszedł do uzasadnionego przekonania, że kwota 200 000 zł na rzecz każdego z małoletnich jest kwotą adekwatną do ich rozmiaru cierpień odczuwanych bezpośrednio po wypadku, jak i w chwili obecnej. Pozwany w postępowaniu likwidacyjnym wypłacił na ich rzecz kwoty po 35 437,50 zł, dlatego też zasadnym było zasądzenie dalszych kwot po 164 562,50 zł na każde z małoletnich dzieci.

(pkt 1 i 4 sentencji wyroku).

Zgodnie z treścią art. 446 § 3 k.c. sąd może ponadto przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Istotnie odróżnić należy zadośćuczynienie przewidziane w § 4 art. 446 k.c. od odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej na skutek śmierci osoby najbliższej przewidzianego w art. 446 § 3 k.c. W judykaturze i doktrynie ukształtowało się stanowisko, że chociaż należy przy zasądzeniu odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. uwzględnić całokształt okoliczności wpływających na sytuację życiową najbliższych zmarłego, to jednak kompensata ta ma służyć naprawieniu szkody majątkowej (por. uchwała SN (7) z 26 października 1970 r., III PZP 22/70, OSN 1971, nr 7-8, poz. 120; A. Cisek (w:) E. Gniewek, Komentarz, 2008, art. 446, nb 10; W. Czachórski (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 678; Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania, 2008, nb 655; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2005, art. 446, nb 13-16; odmiennie Z. Masłowski (w:) Komentarz, t. II, 1972, s. 1120 i n.). „Podstawą przyznania odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. jest znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, a więc nie tylko obecnej sytuacji materialnej lecz także utrata realnej możliwości polepszenia warunków życia i realizacji planów życiowych. Pogorszenie musi mieć charakter obiektywny i wynikać ze śmierci osoby najbliższej. Decydujące nie są subiektywne odczucia pośrednio poszkodowanego, ale kryteria obiektywne (...). Wobec dodania § 4 do art. 446 k.c. będącego podstawą naprawienia krzywdy wyrządzonej śmiercią członka rodziny, to należy przyjąć że § 3 tego artykułu, odmiennie niż przed nowelizacją, będzie podstawą do kompensaty jedynie szkody majątkowej” - wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2010 r., I ACa 178/10, LEX nr 715515. Odszkodowanie przewidziane w art. 446 § 3 k.c. obejmuje szkody majątkowe, które nie podlegają wyrównaniu na podstawie art. 446 § 1 i 2 k.c. Chodzi tu o wszelkie szkody, które nie dadzą się dokładnie określić, zaś ich ściśle ustalenie co do wysokości jest z reguły niemożliwe. Stąd też Sąd, dokonując „wyceny” szkody majątkowej musi się w takich przypadkach posłużyć art. 322 k.p.c. (tak np. Z. Strus [w:] H. Ciepla, B. Czech, S. Dąbrowski, T. Domińczyk, H. Pietrkowski, Z. Strus, M. Sychowicz, A. Wypiórkiwicz, Kodeks cywilny, Praktyczny komentarz z orzecnictwem, Tom II, Warszawa 2005, str. 184). W wyroku z dnia 30 czerwca 2004 r. (IV CK 445/03, Mon. Praw. 2006, nr 6, s. 315) Sąd Najwyższy uznał, że znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego niewyczerpujące hipotezy art. 446 § 2 k.c., jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Mogą to być zatem również zmiany w stanie zdrowia. Należy jednak zaznaczyć, że ocena powinna być dokonywana

za pomocą kryteriów obiektywnych i stąd słuszny wydaje się pogląd, że nie podlega kompensacie szkoda stanowiąca następstwo subiektywnej reakcji podmiotu na śmierć osoby najbliższej (por. wyrok SN z 4 listopada 1980 r., IV CR 412/80, LEX nr 8277). W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy przywołać również należy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 13 maja 1969 r. (II CR 128/69, OSP 1970, z. 6, poz. 122), gdzie stwierdzono, że „Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej może przejawiać się w utracie wsparcia i pomocy w różnych sytuacjach życiowych, a zwłaszcza w utracie szansy na pomoc w przyszłości, gdy byłaby szczególnie pożądana z uwagi na wiek rodzica zmarłego.”. „Pod pojęciem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, o jakim mowa w art. 446 § 3 k.c. należy rozumieć nie tylko pogorszenie się sytuacji materialnej osoby bliskiej zmarłego poszkodowanego, ale także pogorszenie się sytuacji takiej osoby w zakresie pozaekonomicznym. Szczególnie, że art. 446 § 3 k.c. ma umożliwić naprawienie szkód majątkowych, aczkolwiek niekiedy trudnych do uchwycenia i wymierzenia. Określając wysokość odszkodowania przyznanego najbliższym członkom rodziny osoby zmarłej z powodu wypadku zawinionego przez inną osobę, jeżeli wskutek śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej, Sąd jest obowiązany wziąć pod uwagę różnicę między stanem, w jakim znaleźli się członkowie rodziny zmarłego po jego śmierci, a przewidywanym stanem materialnym, gdyby zmarły żył. Pogorszenie sytuacji życiowej polega nie tylko na pogorszeniu obecnej sytuacji materialnej, ale także na utracie rzeczywistej możliwości uzyskania stabilnych warunków życiowych oraz ich realnego polepszenia” – wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 czerwca 2013 r., I ACa 183/13, LEX nr 1349956. Przepis powyższy nie reguluje, jak należy rozumieć zwrot „najbliższym członkom rodziny zmarłego” jednakże nie budzi wątpliwości Sądu, że małoletni powodowie, jako córka i syn zmarłych – należą do tego kręgu. Skoro celem odszkodowania przyznanego na podstawie art. 446 § 3 k.c. ma być zrekompensowanie rzeczywistego, znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego, koniecznym pozostaje ustalenie, w jaki sposób śmierć rodziców małoletnich powodów, a w szczególności matki E. H., wpłynęła na sytuację życiową O. i J. H. (1) oraz czy żądana przez nich kwota nie jest wygórowana. Śmierć rodziców dla małoletnich powodów wiązała się ze znacznym pogorszeniem sytuacji życiowej, również tej materialnej. Śmierć matki E. H., wiązała się z utratą dla dzieci najważniejszej w ich życiu rodzinnej osoby, tak samo jak i ojca. Małoletni byli z nimi bardzo silnie związani. To matka jednak była organizatorką życia rodzinnego całej rodziny w domu, troszcząca się i wspierająca każdego z jej członków, motywującą do nauki (w szczególności małoletnią O.). Strata obojga rodziców wpłynęła na małoletnich powodów dezorganizująco w każdym z aspektów ich życia. Każde ze zmarłych rodziców, zarówno E. H., jak i D. H. pracowali zawodowo. Matka powodów wcześniej była sprzedawcą w P., natomiast na około 1,5 roku przed tragicznym wypadkiem założyła działalność gospodarczą razem z mężem, przedmiotem której było sprowadzanie z zagranicy używanych samochodów osobowych i ich następna sprzedaż. Przez wiele lat ojciec powodów zarabkował w tzw. szarej strefie, dlatego też weryfikacja jego dochodów jest niemożliwa. Jednakże świadkowie i przedstawiciele ustawowi małoletnich powodów zgodnie wskazywali na fakt, iż rodzina żyła na dobrym poziomie, było ich stać na wszystko czego potrzebowali, nie byli zadłużeni, nie posiadali żadnych kredytów w instytucjach bankowych czy parabankach, wyjeżdżali na zagraniczne wyjazdy (kilka lat wcześniej byli dwa razy w Turcji oraz dwa dni po wypadku mieli wyjechać wraz z dziećmi na kolejną zagraniczną wycieczkę). Jediną pożyczką o jaką poprosili ojca zmarłego D. H., tj. J. H. (2), był kilkudniowa pożyczka na rozwój działalności gospodarczej związanej ze sprowadzaniem i sprzedażą samochodów osobowych. Dzieci w związku z tragicznym wypadkiem rodziców doświadczyły niekorzystnej zmiany bezpośrednio w swojej sytuacji materialnej. Dziadkowie ze względu na niskie dochody, a także na swój wiek i stan zdrowia nie mają możliwości zapewnienia dzieciom zagranicznych wyjazdów wakacyjnych czy zimowych. Wszystkie pieniądze otrzymane przez dzieci z tytułu pośmiertnych świadczeń po rodzicach dziadkowie odkładają na osobne konto celem zabezpieczenia ich przyszłości chociażby w niewielkiej części. Zakupili oni dla dzieci również mieszkanie, które obecnie jest wynajmowane. Chcą oni chociaż w taki sposób zadbać o przyszłość dzieci, o ich start w dorosłość. Małoletni powodowie z uwagi na to, że zostali zupełnymi sierotami, automatycznie zostali pozbawieni wsparcia finansowego rodziców w ich przyszłości, czy to wieku studenckim, czy już w wieku, kiedy rodzice zazwyczaj pomagają swoim dzieciom w zakupie ich pierwszego mieszkania. Powodowie będą o takie sprawy w przyszłości musieli zatroszczyć się samodzielnie. Sąd badając zasadność przyznania powyższego roszczenia miał na uwadze przede wszystkim fakt, iż utrata przez dzieci osobistych starań matki E. H., a także ojca D. H. o ich utrzymanie i wychowanie sama w sobie stanowi pogorszenie sytuacji życiowej dzieci. Śmierć zarówno matki, jak i ojca wywołała ból, poczucie osamotnienia, krzywdy, zawiedzionych nadziei oraz zmniejszyła poczucie bezpieczeństwa dzieci. W związku z powyższym, Sąd nie miał wątpliwości co do tego, że roszczenie powodów w zakresie stosownego odszkodowania pozostawało w pełni

wykazane i udowodnione. Zasadnym więc było zasądzenie na rzecz małoletnich powodów kwot po 80 000 zł z powyższego tytułu. Kwota została pomniejszona o 15 000 zł, którą to wypłacił na rzecz każdego z dzieci pozwany w toku postępowania likwidacyjnego.

(pkt 2 i 5 sentencji wyroku).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 817 k.c. Szkoda nastąpiła dnia 27 czerwca 2018 r., jej zgłoszenia dokonano pismem z dnia 6 grudnia 2018 r., natomiast wypłata przez pozwanego bezspornych środków nastąpiła na podstawie dwóch decyzji z dnia 23 stycznia 2019 r. oraz z dnia 8 kwietnia 2019 r. Tym samym zasadnym było naliczenie odsetek od pozostałych niezapłaconych kwot od dnia następnego po wydaniu ostatniej z decyzji, tj. dnia 9 kwietnia 2019 r.

(pkt 1, 2, 4 i 5 sentencji wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. zasądzając od pozwanego na rzecz małoletnich powodów, tj. O. H. i J. H. (1) kwoty po 11 479 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu oraz kwoty po 10 817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Prawnym wsparciem powyższego jest ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 3 stycznia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 z późn. zm.).

(pkt 3 i 6 sentencji wyroku).

SSO Maria Prusinowska